

Česká republika: Informace pro osoby bez státní příslušnosti a osoby ohrožené ztrátou státní příslušnosti prchající z Ukrajiny

European
Network on
Statelessness

Kontaktní bod pro ENS: [Organizace pro pomoc uprchlíkům \(OPU\)](#)

Naposledy aktualizováno: 15. února 2024

Tento stručný přehled poskytuje informace o situaci v jednotlivých zemích pro osoby bez státní příslušnosti a pro ty, jež prchájí z Ukrajiny a hrozí jim ztráta státní příslušnosti. Má sloužit jako zdroj informací pro aktéry pomoci uprchlíkům a pro dotčené osoby. Zaměřuje se na osoby bez státní příslušnosti a osoby ohrožené ztrátou státní příslušnosti, včetně osob bez dokladů. V celém textu jsou uvedeny odkazy na obecnější informace pro uprchlíky z Ukrajiny. Tyto informace se budeme snažit průběžně aktualizovat. Pokud máte relevantní aktuální informace, kontaktujte prosím Ukraine.crisis@statelessness.eu. Pokud není uvedeno

1. VSTUPNÍ POŽADAVKY A REGISTRACE

Většina osob bez státní příslušnosti a osob ohrožených ztrátou státní příslušnosti přicházejících do České republiky z Ukrajiny jsou Romové, děti bez dokladů, nezletilí bez doprovodu a bývalí občané SSSR.

Ministerstvo vnitra doporučuje osobám, které nejsou držiteli biometrického pasu, aby si ke vstupu do České republiky přinesly všechny ostatní dostupné doklady prokazující jejich totožnost. Podle neoficiálních zpráv, by ženy, děti a starší osoby bez pasu měly mít možnost vstoupit do země, ale nejsou [žádné záruky](#). [Evropská komise](#) potvrdila, že absence cestovních dokladů nebo zdravotních dokladů (potvrzení o očkování, test na covid-19) by neměla být překážkou pro vstup do EU po celou dobu ukrajinské krize. V současné době nejsou žádné zprávy o vyhošťování z České republiky na Ukrajinu.

Byla zřízena Krajská asistenční centra pomoci Ukrajině (KACPU), která registrují osoby přicházející do České republiky a zpracovávají související dokumentaci, a pokud splňují podmínky, okamžitě těmto osobám udělují dočasnou ochranu.

Další informace o vstupu do České republiky a pobytu na jejím území jsou uvedeny na [informačních stránkách Ministerstva vnitra ČR pro Ukrajince](#), [oficiálním webovém portálu pro cizince – FRS](#), [na webu Naši Ukrajinci](#) (včetně seznamu krajských center KACPU), [Sdružení pro integraci a migraci \(SIMI\)](#) a [na stránkách pomoci Úřadu vysokého komisaře OSN pro uprchlíky \(UNHCR\)](#). Rovněž je možné obrátit se na [Organizaci pro pomoc uprchlíkům \(OPU\)](#).

Níže uvedené informace se vztahují na osoby, které nejsou státními příslušníky Ukrajiny ani EU nebo které nemohou prokázat své ukrajinské nebo unijní občanství:

Požadované dokumenty	<ul style="list-style-type: none">Pro vstup do České republiky není vyžadován žádný doklad; Ministerstvo vnitra doporučuje přinést všechny dostupné doklady k prokázání totožnosti.Osoby bez státní příslušnosti: jakékoli dostupné doklady k prokázání totožnosti, ale jejich absence by neměla být překážkou ke vstupu.Dospělí: biometrický pas, pokud je to možné, nebo jiné doklady k prokázání totožnosti; nedostatek dokladů by neměl být překážkou ke vstupu.Děti: jak je uvedeno výše.
Vstup a registrace	<ul style="list-style-type: none">Osoby s nárokem na dočasnou ochranu: mohou se registrovat a požádat o dočasnou ochranu v krajském centru KACPU v místě svého pobytu nebo v KACPU Ostrava, pokud nemají vlastní ubytování. Žadatel musí poskytnout důkazy o tom, že žil na území Ukrajiny k datu 24. února 2022 nebo k pozdějšímu datu a že zemi opustil v důsledku ruské invaze. Použit lze údaje z cestovního pasu (např. razítka) nebo jakékoli jiné dokumenty prokazující pobyt na Ukrajině.

	<p>Žadatel musí předložit doklad o ubytování v České republice (např. nájemní smlouvu nebo potvrzení vydané nájemcem – obojí musí být opatřeno ověřeným podpisem). V opačném případě, pokud žadatel nemá ubytování a žádá o přidělení státního humanitárního ubytování, musí zažádat o dočasnou ochranu v KACPU Ostrava. Pokud dočasná ochrana není udělena okamžitě (např. z důvodu nedostatku dokladů nebo jiných problémů při registraci, což se často týká romských rodin), policie vydá potvrzení o podání žádosti o dočasnou ochranu a rozhodnutí je vydáno bez zbytečných průtahů, ve zvláště složitých případech do 60 dnů.</p> <ul style="list-style-type: none"> • <u>Osoby, které nemají nárok na dočasnou nebo mezinárodní ochranu (včetně osob bez státní příslušnosti a osob bez dokladů)</u>: mohou požádat o „vízum za účelem strpění pobytu“ v České republice na více než 90 dnů (s možností prodloužení), pokud se nemohou vrátit domů. Toto vízum má platnost maximálně 1 rok. • <u>Děti bez doprovodu</u>: měly by se dostavit do krajských center KACPU, aby jim byla poskytnuta ochrana; vždy musí být zajištěna asistence sociálních pracovníků (OSPOD), s výjimkou dětí starších 15 let nebo dětí v doprovodu jiných dospělých osob než rodičů; kontaktujte OPU, abyste byli spojeni s vyškolenými sociálními pracovníky.
Vydané doklady	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Osoby, které mají nárok na dočasnou ochranu</u>: obdrží štítek dočasné ochrany do cestovního dokladu nebo samostatný dočasný doklad, pokud nejsou držiteli cestovních dokladů. • <u>Žadatelé o mezinárodní ochranu (azyl nebo doplňková ochrana)</u>: obdrží dočasný doklad totožnosti na dobu řízení o žádosti (<i>průkaz žadatele o mezinárodní ochranu</i>). • <u>Žadatelé o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti</u>: obdrží doklad totožnosti potvrzující podání žádosti (<i>průkaz žadatele o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti</i>), který jim umožňuje pobývat na území po dobu řízení o žádosti.
Vstupní status	<ul style="list-style-type: none"> • Návštěvník podle schengenských pravidel, osoba požívající dočasné ochrany, držitel víza strpění, žadatel o azyl, žadatel o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti.

2. CESTY K OCHRANĚ

Osoby prchající z Ukrajiny, včetně osob bez státní příslušnosti splňujících podmínky a osob ohrožených ztrátou státní příslušnosti, mohou požádat o mezinárodní ochranu nebo dočasnou ochranu, která je v současnosti nejrychlejší cestou k získání ochrany, neboť je obvykle udělena okamžitě po registraci.

Osoby, které podaly žádost nebo jim byla udělena dočasná ochrana v jiném členském státu EU, nemají nárok na dočasnou ochranu v České republice. Jejich žádost je považována za nepřípustnou a obvykle jsou odkázány k podání žádosti o vízum strpění, které poskytuje jen velmi omezená práva. V případě, že je žádost o dočasnou ochranu považována za nepřípustnou, mohou se osoby pokusit domoci svých práv podáním žaloby ke krajskému soudu; v současné době je však [Nejvyšším správním soudem předložena předběžná otázka Soudnímu dvoru Evropské unie](#), a proto může být tato cesta k ochraně zdlouhavá a nemusí být vhodná pro každého uprchlíka. Další možností tedy může být žádost o mezinárodní ochranu.

Vízum strpění vydané osobám, které nespĺňují podmínky pro udělení dočasné ochrany, může být vydáno na dobu maximálně jednoho roku. Držitelé tohoto víza poté mohou zažádat o povolení k dlouhodobému pobytu za účelem strpění, které (zpravidla) platí dva roky a lze jej prodloužit.

Možné způsoby získání ochrany jsou shrnuty v následující tabulce.

	Mezinárodní ochrana	Dočasná ochrana
O co jde?	<p><u>Status azylanta</u>: pro osoby, které mají nárok na ochranu podle Úmluvy o právním postavení uprchlíků z roku 1951, a pro osoby, které mají nárok na ochranu z humanitárních důvodů.</p>	<p>Dočasná ochrana pro osoby prchající před konfliktem na Ukrajině (v České republice implementováno skrze „Lex Ukrajina“).</p>

	<p><u>Doplňková ochrana</u>: pro osoby, které nesplňují podmínky pro přiznání postavení uprchlíka, ale v případě návratu by jim hrozilo skutečné nebezpečí vážné újmy.</p>	
<p>Mohou požádat osoby bez státní příslušnosti a/nebo osoby bez dokladů?</p>	<p>Ano, pokud mohou <u>prokázat svou totožnost</u> (například prostřednictvím prohlášení / čestného prohlášení).</p>	<p><u>Osoby bez státní příslušnosti</u>: ano, pokud splňují podmínky pro udělení (tj. osoby požívající mezinárodní ochrany nebo obdobné vnitrostátní ochrany na Ukrajině, což zahrnuje status osoby bez státní příslušnosti na Ukrajině, nebo osoby s trvalým pobytem na Ukrajině, které se nemohou vrátit do země původu, a jejich rodinní příslušníci).</p> <p><u>Osoby bez dokladů</u>: nedostatek dokladů by neměl být překážkou, ale takové řízení není okamžité; může být nutné kontaktovat ukrajinské velvyslanectví nebo ukrajinský konzulát v České republice <u>za účelem potvrzení totožnosti</u>.</p> <p>Osoby, které podaly žádost nebo jim byla udělena dočasná ochrana v jiném členském státu EU, nemají nárok na dočasnou ochranu v České republice.</p>
<p>Kde podat žádost?</p>	<p>Na hraničním přechodu, v <u>přijímacích střediscích</u> pro žadatele o azyl, která se v současné době nacházejí v obci Zastávka u Brna nebo na letišti Praha-Ruzyně, v zařízení pro zajištění cizinců, na Odboru cizinecké policie krajského ředitelství PČR (za podmínky, že se osoba dostavila dobrovolně). Ve výjimečných případech, například pokud se osoba nachází ve vazbě nebo je osoba omezená na svobodě, lze žádost o udělení mezinárodní ochrany podat písemně přímo Ministerstvu vnitra.</p>	<p>V Krajských asistenčních centrech pomoci Ukrajině (<u>KACPU</u>) do 3 dnů od příjezdu do České republiky nebo na Ministerstvu vnitra, odboru azylové a migrační politiky. Žadatelé, kteří nemají vlastní ubytování, musí požádat o dočasnou ochranu <u>pouze v KACPU Ostrava</u>. Žadatelé, kteří mají vlastní ubytování, mohou požádat v krajském centru KACPU v místě svého pobytu. Osoby žijící ve Středočeském kraji musí požádat o dočasnou ochranu v Praze, jelikož KACPU ve Středočeském kraji již není v provozu.</p>
<p>Řízení a práva</p>	<p>Žádosti podané v zařízení pro zajištění cizinců musí být podány do 7 dnů od okamžiku, kdy byl žadatel informován o právu požádat o azyl; rozhodnutí do 6 měsíců (s možností prodloužení až na 21 měsíců); žadatelé obdrží průkaz žadatele; právo na komunikaci v rodném jazyce; tlumočnicka; právní pomoc; žadatelé se mohou obrátit na UNHCR nebo příslušné nevládní organizace, které jsou rovněž přítomny v přijímacích střediscích (<u>OPU</u> – přijímací středisko Zastávka, SIMI – přijímací středisko letiště Praha-Ruzyně),</p>	<p>Žadatelé musí vyplnit žádost (<u>k dispozici zde</u>) a předložit ji spolu s platným cestovním dokladem a nejlépe i s fotografií a potvrzením o ubytování; dočasnou ochranu by měli obdržet ihned po příjezdu; žadatelé bez dokladů se budou možná muset podrobit dodatečné kontrole; jsou evidováni jako žadatelé o dočasnou ochranu a rozhodnutí obdrží <u>bez zbytečného odkladu, ve zvláště složitých případech do 60 dnů</u>; podáním žádosti o dočasnou ochranu se pozastavuje probíhající řízení ve věci žádosti o udělení mezinárodní ochrany.</p>

	kde jejich právníci provádí pravidelné návštěvy.	
Práva po uznání	<p>Status azylanta: povolení k pobytu na 10 let s možností prodloužení, 5 let pro děti do 15 let; na požádání cestovní doklad; právo pracovat; přístup k bydlení; finanční pomoci; zdravotní péči; vzdělávání.</p> <p>Doplňková ochrana: povolení k pobytu na dobu nejméně jednoho roku (s možností prodloužení); na požádání cizinecký pas; právo pracovat; finanční pomoc; zdravotní péče; sociální dávky; vzdělávání.</p>	Právo na pobyt v České republice do 31. března 2025; právo na přístup ke zdravotní péči, finanční pomoci, vzdělávání, práci a ubytování; právo cestovat do jiných zemí EU a pobývat v nich nejdéle 90 dnů.

Další informace:

- [Oficiální webový portál pro cizince v České republice – FRS](#)
- Ministerstvo vnitra, [portál Naši Ukrajinci](#) pro osoby prchající z Ukrajiny zahrnující seznam Krajských asistenčních center pomoci Ukrajině (KACPU) v češtině, ukrajinštině, angličtině / [informace o dočasné ochraně](#)
- Pomáhej Ukrajině, [centrální portál pro nabídku a přístup k pomoci v souvislosti s válkou na Ukrajině](#) provozovaný společně členy Konsorcia nevládních organizací pracujících s migranty
- [Integrační program](#)
- [Série zákonů „Lex Ukrajina“](#), o dočasné ochraně, zaměstnanosti a vzdělávání
- Evropská komise, [Informace pro osoby prchající před válkou na Ukrajině](#)
- Evropská komise, [Komunikace, Dočasná ochrana osob prchajících před agresivní válkou Ruska proti Ukrajině: ohlédnutí po roce](#) (březen 2023)
- Agentura Evropské unie pro základní práva, [Na útěku z Ukrajiny: zavedení dočasné ochrany na místní úrovni](#) (prosinec 2023)
- Agentura Evropské unie pro základní práva, [Zpráva o útěku z Ukrajiny – Na útěku z Ukrajiny: zkušenosti vysídlených osob v EU](#)
- Agentura Evropské unie pro základní práva, [Důsledky války na Ukrajině pro EU v oblasti základních práv](#)
- Agentura Evropské unie pro základní práva, [Ruská válečná agrese proti Ukrajině – ochrana vysídlených dětí v EU – Věstník 3](#)
- Agentura Evropské unie pro otázky azylu (EUAA), [Poskytování dočasné ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny: přehled roku](#) (březen 2023)
- Agentura Evropské unie pro otázky azylu (EUAA), [Reakce na ruskou invazi na Ukrajině, především „Kdo je kdo v oblasti dočasné ochrany pro osoby vysídlené z Ukrajiny“](#)
- Evropská rada pro uprchlíky a exulanty (ECRE), [Reakce EU na vysídlení z Ukrajiny: Doporučení organizace ECRE](#) (říjen 2023)
- Evropská rada pro uprchlíky a exulanty (ECRE), [Informační přehled – opatření v reakci na příliv vysídlených osob prchajících před válkou na Ukrajině](#) (březen 2023)
- [Regionální plán reakce na uprchlíky UNHCR \(leden–prosinec 2023\)](#)
- [Caritas Europa, Doporučení vyplývající z přijímání uprchlíků z Ukrajiny v Evropě](#)
- [Anti-Discrimination Centre Memorial, Situace ukrajinských dětí v evropských zemích po 24. únoru 2022](#)
- Právo na ochranu, [Kdo jsou osoby bez státní příslušnosti, které uprchly z Ukrajiny po ruské invazi 24. února 2022](#)
- KIND a Child Circle, [Poznámka k dětem bez doprovodu prchajícím z Ukrajiny](#)
- Obraťte se na [Organizaci pro pomoc uprchlíkům \(OPU\)](#)

3. POSOUZENÍ ABSENCE STÁTNÍ PŘÍSLUŠNOSTI A STATUS OCHRANY

V případě osob bez státní příslušnosti je důležité určit jak nárok na mezinárodní ochranu, tak i skutečnost, že jsou osobami bez státní příslušnosti. Každá žádost by měla být posouzena a oba typy statusu by měly být výslovně uznány, aby i v případě zániku mezinárodní ochrany měla osoba nadále nárok na ochranu jako osoba bez státní příslušnosti. Přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti by mělo probíhat buď souběžně s určením statusu uprchlíka, nebo až po něm, s náležitým ohledem na přednost žádosti o azyl a zásadu důvěrnosti pro uprchlíky v řízení o určení statusu osoby bez státní příslušnosti. Další informace: [Stručný přehled ENS o určování osob bez státní příslušnosti a ochraně v Evropě](#).

Česká republika zavedla řízení pro přiznání postavení osob bez státní příslušnosti, které je v kompetenci Ministerstva vnitra. Vede však pouze k udělení víza strpění na jeden rok a pro osoby bez státní příslušnosti není zaveden žádný status komplexní ochrany. Žádost nemá stanovenou formu a ani požadavek oprávněného pobytu není vyžadován. Přestože je důkazní břemeno v zásadě sdílené, v praxi je vyžadována větší spolupráce ze strany žadatele, který musí prokázat, že jej žádný stát neuznává za svého státního příslušníka. Žadatelé mají právo setrvat na území a je jim udělen průkaz žadatele, ale zákon nezaručuje přístup k ubytování v přijímacích střediscích ani přístup ke zdravotnímu pojištění. Judikatura aplikující předchozí právní předpisy stanovila, že řízení o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti, stejně tak jako práva přiznaná žadatelům, by mělo být analogické k řízení ve věci mezinárodní ochrany; zatím však není známo, jak Ministerstvo vnitra tuto judikaturu zohlední. Osobám s přiznaným postavením osoby bez státní příslušnosti, je uděleno pouze vízum strpění na území (ačkoli mohou po pěti letech získat trvalé povolení k pobytu) a přístup k práci, zdravotní péči a sloučení rodiny je omezený.

Osobám bez státní příslušnosti se důrazně doporučuje, aby vyhledaly odborné právní poradenství ohledně svých práv v České republice (např. u [OPU](#) – kontaktní údaje níže). Podrobnější informace jsou k dispozici v dokumentu [ENS Statelessness Index – Česká republika](#).

4. POŽADAVKY PRO NÁSLEDNÉ CESTY DO TŘETÍCH ZEMÍ

Žadatelé o mezinárodní ochranu (azyl nebo doplňkovou ochranu) nemohou opustit Českou republiku, dokud není rozhodnuto o jejich žádosti. Osoby požívající dočasné ochrany mohou cestovat do jiných členských států EU na dobu 90 dnů v rámci 180denního období a mohou cestovat do zemí mimo EU na základě požadavků třetích zemí.

5. DALŠÍ DŮLEŽITÉ INFORMACE

Existují zprávy o diskriminaci ukrajinských Romů v přístupu k bydlení nebo k dočasné ochraně, stejně jako o diskriminaci neukrajinských státních příslušníků, kteří žili na Ukrajině, například studentů ze západní Afriky. Zejména romské rodiny hlásily diskriminaci v centru KACPU v Praze: některým rodinám byl odmítnut vstup do centra a byly vráceny na [pražské nádraží](#) nebo odcestovaly do jiných zemí. Některým z nich byl zpočátku umožněn vstup do centra KACPU, ale museli se podrobit dodatečné kontrole, i když měli cestovní doklady, a úřady se jim snažily zabránit v registraci dočasné ochrany s tím, že jsou maďarskými státními příslušníky nebo že musí předložit doklad o bydlení v České republice. V některých případech byla Romům udělena třídní výjezdní víza.

Osoby, které poprvé přicestují do České republiky po 1. červenci 2023 a získaly dočasnou ochranu, mají [nárok](#) na bezplatné ubytování ve státem provozovaných ubytovacích zařízeních, které je poskytováno po dobu 150 dnů od udělení dočasné ochrany. Zranitelné osoby (děti, senioři, zdravotně znevýhodněné osoby atd.), kterým byla udělena dočasná ochrana a které mají nárok na humanitární dávku, mají nárok na bezplatné ubytování bez časového omezení na 150 dnů. Vzhledem k tomu, že se nárok na humanitární dávku posuzuje za celou domácnost, může být tento přístup problematický. V některých případech to vede k tomu, že někteří pracující

uprchlíci nemají kvůli svému výděлку nárok na humanitární dávku, a to navzdory možným finančním problémům.

6. ORGANIZACE POMÁHAJÍCÍ OSOBÁM BEZ STÁTNÍ PŘÍSLUŠNOSTI

<p>Organizace pro pomoc uprchlíkům (OPU) Bezplatná právní a sociální pomoc uprchlíkům a všem osobám prchajícím z Ukrajiny, včetně osob bez státní příslušnosti https://www.opu.cz/en/ +420 730 158 779, +420 739 413 983 opu@opu.cz , pravni@opu.cz Kontakty na různé pobočky v České republice naleznete ZDE.</p>	<p>UNHCR Česká republika https://help.unhcr.org/czech/ +420 776 437 775 czepr@unhcr.org</p>
<p>Sdružení pro integraci a migraci (SIMI) Bezplatná právní a sociální pomoc osobám prchajícím z Ukrajiny, včetně osob bez státní příslušnosti http://www.migrace.com/ +420 224 224 379 poradna@migrace.com</p>	<p>Fórum pro lidská práva https://forumhr.eu/ forum@forumhr.eu</p>
<p>Ministerstvo vnitra České republiky https://www.mvcr.cz/mvcren/ +420 974 811 111 posta@mvcr.cz Informace pro osoby prchající z Ukrajiny: https://www.nasiukrajinci.cz/cs/</p> <p>Informace o dočasné ochraně: + 420 974 801 802 ukrajina@mvcr.cz</p> <p>Informace o dalších povoleních k pobytu: + 420 974 801 801 pobyty@mvcr.cz</p>	<p>FRS – oficiální webový portál pro cizince v České republice Zahrnuje informace o dočasné ochraně, včetně žádosti a registraci k prodloužení. Zahrnuje také seznam Krajských asistenčních center pomoci Ukrajině (KACPU) a informace o státním humanitárním ubytování. https://frs.gov.cz/docasna-ochrana/</p>
<p>Česká advokátní komora Seznam českých advokátů, kteří nabízejí pro bono právní pomoc a služby lidem prchajícím z Ukrajiny https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=25507</p>	<p>Seznam integračních center Bezplatná sociální pomoc migrantům https://www.integracnicentra.cz/</p>
<p>Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky Bezplatná linka sociální asistence: +420 800 601 020 (dostupná v češtině, ukrajinštině, ruštině, maďarštině a romštině) Informační web pro uprchlíky z Ukrajiny týkající se humanitární pomoci, pracovních práv, zdravotního pojištění a posuzování zranitelnosti. https://www.mpsv.cz/web/cz/pomoc-ukrajine</p>	<p>Centrální místo pro nabídky pomoci / žádosti o pomoc Seznam nabídek materiální pomoci nebo služeb (tlumočení, zdravotní a sociální péče atd.) Základní informace týkající se podpory bydlení https://www.pomahejukrajine.cz/</p>